

Ételmentőt keresünk! - Ajánló a magyar kiadáshoz

Napjainkban 1,3 milliárd tonnára becsülhető az az egyébként emberi fogyasztásra szánt élelmiszer-mennyiség, amely éves szinten elvész vagy kárba megy.

Hogyan engedhető meg ez, amikor tudjuk, hogy legalább 40 ország szorul állandóan nagy mennyiségű élelmiszersegélyre, a világon 950 millió embernek nincs mit ennie és naponta 24 ezer ember hal éhen? Hazánkban éves szinten fejenként 65 kilogramm élelmiszerhulladékot „termelünk”, e mennyiségnek közel fele, évi mintegy 32 kilogramm az, aminek hulladékká válása elkerülhető volna, de a nem megfelelő tárolás miatt megromlott, vagy feleslegesen vásároltuk meg. Muszáj elgondolkodnunk azon, hogy miként tudjuk csökkenteni az élelmiszer-pazarlást.

A megoldáshoz világméretű összefogásra lenne szükség. Az ENSZ a Fenntartható Fejlődési Célok (SDGs) néven ismert fenntarthatósági keretrendszerben meghatározott 17 globális célt (FFC), ezeken belül sok-sok feladatot kitűzve, melyek közül az egyik az élelmiszerpazarlás megfékezésére irányul: *„2030-ig felére csökkentjük az egy főre jutó globális élelmiszer-pazarlást a kereskedelemben és a fogyasztóknál, valamint csökkentjük az élelmiszer-veszteségeket az alapanyag-termelés során és az ellátási láncok mentén, ideértve a betakarítási veszteséget”* (FFC, 12.3).

Az FFC-k megvalósítása érdekében szükség van minden ország elköteleződésére, a szakmai, tudományos és civil szervezetek, valamint az állampolgárok részvételére, mert csak együtt tudunk valós változást elérni.

Mi hogyan segíthetünk?

Az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) *„Do Good: Save Food!”* címmel nemzetközi felhasználásra szánt kiadványsorozatot készített négy korosztály számára. A *„Legyél te is Ételmentő!”* ennek a sorozatnak az első darabja, aminek lefordítását és népszerűsítését a Jövő Nemzedékek Szószólója és a Magyar Környezeti Nevelési Egyesület együtt karolta fel. A kiadvány nemzetközi szinten alapvetően az 5-7 éves korosztályt célozza meg, de itthon – tágabban értelmezve – az alsó tagozatos diákoknál ajánljuk felhasználni, míg bizonyos feladatokat már az óvodásokkal is el lehet végezni. A cél a gyerekek fogékonyá tétele a téma iránt, az arra való rávilágítás, hogy a mindennapokban apró lépésekkel, odafigyeléssel mindenki segíthet, illetve tehet valamit az élelmiszer-pazarlás csökkentése érdekében.

A kiadvány háttérismeretekkel segíti a pedagógusokat, szülőket, többféle feladattal cselekvésre ösztönzi, és arra buzdítja a gyerekeket, hogy otthon is alkalmazzák a megszerzett tudást. Tudjuk-e, hogy a tudatos vásárlás, a hűtőbe való helyes pakolás, a mértéktartó étkezés, a fel nem használt élelmiszerek adományozása, de még a komposztálás is hozzájárulhat ahhoz, hogy Ételmentőkké váljunk?

Bátorítunk mindenkit arra, hogy gondolja tovább a feladatokat, adaptálja hazai viszonyokra, módosítsa, alakítsa igényei szerint. Tekintse gondolatébresztőnek, kiindulópontnak ezt a kiadványt.

Az eredeti kiadványsorozat az általános és középiskolás diákok négy korcsoportja számára készült, melyből magyar nyelven egyelőre csak a legkisebbeknek, az 5-7 éveseknek szóló áll rendelkezésre, mert ehhez a korosztályhoz nem szolt még itthon hasonló anyag. A nagyobbakat a NÉBIH „Maradék Nélkül” kampánya már korábban aktivizálta. Aki kíváncsi a FAO sorozat többi kötetére is, angol nyelven megtalálja őket a következő linkeken:

5 és 7 év közötti korcsoport: <http://www.fao.org/3/CA1170EN/ca1170en.pdf>

8 és 9 év közötti korcsoport: <http://www.fao.org/3/CA1171EN/ca1171en.pdf>

10 és 13 év közötti korcsoport: <http://www.fao.org/3/CA1173EN/ca1173en.pdf>

14 év feletti korcsoport: <http://www.fao.org/3/ca0995en/CA0995EN.pdf>

Az eredeti kiadványokat ismertető sajtóhír és további fordítások itt érhetőek el:

<http://www.fao.org/save-food/news-and-multimedia/news/news-details/en/c/1156940/>

A szerzők az eredeti angol változathoz a Save-Food@fao.org e-mail címen várják az olvasók észrevételeit.

A „Legyél te is Ételmentő!” című magyar nyelvű kiadvány elérhetősége:

http://www.ajbh.hu/documents/10180/2917711/legyel_te_is_etelmento.pdf

Jelen információs anyag pedig itt tölthető le, ha ajánlani szeretné ismerőseinek, kollégáinak, barátainak: http://www.ajbh.hu/documents/10180/2917711/etelmento_segedlet.pdf

Technikai és jogvédelmi okokból az eredeti kiadványon nem állt módunkban módosításokat végrehajtani. Egyes részek azonban a magyar olvasó számára félreérthetőek lehetnek, elírást tartalmaznak, vagy eltérhetnek a hazai szokásoktól. Részben ezek tisztázása érdekében, az Olvasó segítségére született ez a pár oldalas módszertani útmutató, amely a felhasználásban is próbál segíteni ötletekkel, javaslatokkal. Amennyiben a módszertani útmutatóhoz vannak javaslatai, észrevételei, azt kérjük, küldje meg számunkra a jnho@ajbh.hu e-mail címre.

Nagy szüksége van a világnak az Ételmentőkre. „Legyél te is Ételmentő!”

2020. október

Bándi Gyula

Jövő Nemzedékek Szószólója

Saly Erika

Magyar Környezeti Nevelési Egyesület Elnöke

I. Általános megjegyzések

Az eredeti kiadvány, bár iskolásoknak készült, itthon bátran használható óvodai csoportokkal, valamint családi körben óvodás és kisiskolás gyermekekkel egyaránt. Civil szervezetek számára is jó szívvel ajánljuk kézműves, szemléletformáló alkalmakra. Legyünk mi is mindannyian Ételmentők!

A kiadványban nem számíthattuk át forintra a dollárban megadott értékeket, de az aktuális dollár árfolyam ismeretében mindenki átszámolhatja a feltüntetett árakat, és viszonyíthatja például a család jövedelméhez.

Az oktatócsomag szerzői gyakran javasolják a feladatok nyomtatását, mi azonban azt gondoljuk, hogy környezetünk megóvását szem előtt tartva sokszor elegendő lehet tableten, laptopon megnézni, projektoron kivetíteni a szövegeket, feladványokat, játékokat. Ha azonban sokszor kívánják felhasználni az adott részt, vagy fizikailag mindenképpen megjelenítendő formára van szükség, akkor persze bátran válasszák a nyomtatást. Ha fokozott igénybevétel várható, ajánlott akár laminálni is a kinyomtatott anyagokat.

Az oktatócsomag azzal a szándékkal készült, hogy a világ bármely országában felhasználható legyen. A nálunk (már) nem használatos technikai megoldásokat értelemszerűen figyelmen kívül lehet hagyni.

II. Konkrét javaslatok (a könnyebb követhetőség érdekében jeleztük, hogy az adott kérdés mely oldalszámon/a pdf-ben hányadik lapon jelenik meg)

1. Bevezetés – Háttér információ (1. oldal/9. lap) és **2. Lecke – Projektek – Add tovább!** (90. oldal/98. lap)

Az első bekezdés (1. lecke) és a szülőkhöz szóló levél (2. lecke) némileg félrevezető információt tartalmaz az egy főre jutó élelmiszerveszteséget illetően, mivel nem választja külön a termelési, feldolgozási és szállítási veszteséget, valamint az élelmiszerhulladékot. Az adott bekezdés kb. így szólna helyesen:

„Az élelmiszer-veszteség és -pazarlás az egész világot érintő, súlyos probléma. A világon előállított összes élelmiszer egyharmada vagy elvész, vagy kukába kerül, ami azt jelenti, hogy éves szinten 1,3 milliárd tonna (döbbenetes szám!) kifogástalan állapotban lévő és fogyasztható élelmiszer nem jut el a végfogyasztókig **kerül elfogyasztásra – ami a fogyasztók ebből 100 kg ételt dobnak ki fejenként a fejlett országokban a Föld minden egyes lakójára kivetítve.**”

1. Lecke

Feladatlapok – Összeadásra fel: Le a pazarlással! (21. oldal/29. lap)

A feladat megoldásának könnyítése érdekében adjunk lehetőséget a gyermekeknek, hogy rajzoljanak az üresen hagyott helyre vagy külön lapra. A szöveg értelmezését jelentősen segíti ugyanis, ha lerajzolják a gyümölcsöket, zöldségeket és jelölik, amit megesznek, áthúzzák, amit elpazarolnak.

A gyümölcsök, zöldségek nevei akár tetszőlegesen változtathatók is hazai, idény zöldség és gyümölcs névére. Egy kicsit beszélgetni is lehet a gyerekekkel a helyi, hazai termékek vásárlásának, fogyasztásának fontosságáról.

Játékok – Memória! (26. oldal/34. lap)

A rajzok nem mindenütt a legszerencsésebbek, de ügyes kezű családtagok, tanárok kicserélhetik akár saját alkotásokkal, vagy a gyerekek rajzolhatnak maguknak memória kártyákat: felismerhetőbb pizza szeletet, élelemmel rakott hűtőszekrényt stb.

Játékok – „Ne pazarolj!” bingó (29. oldal/37. lap)

A kártyák száma csak 20, nem 25, így már 21 tanuló esetén szükséges több példány nyomtatása. Az ábrák letakarására minden gyermek számára 9-9 darab zseton vagy más apró tárgy szükséges. Így nem kell ceruzával áthúzniuk a képet, és a nyomtatott lapok többször felhasználhatók maradnak. Saját rajzokkal itt is lehet az eredeti kártyákat helyettesíteni. Ez fontos, mert az üres hűtőszekrénynek például nemcsak a valóságtartalma minimális, de az üzenete is rossz. Egy üresen működő hűtőszekrény feleslegesen fogyaszt áramot. Az üvegházhatású gázokról érdemes beszélgetni a nagyobb gyerekekkel. Fontos azonban, hogy nem csupán üvegházhatású gázok keletkeznek a szállítás, termelés során, hanem más káros gázok is.

2. Lecke

Feldolgozandó szöveg (61. oldal/69. lap)

A 9 tipp esetében érdemes elbeszélgetni a gyerekekkel, mit gondolnak, miért fontos az adott javaslat és vajon miért nehéz betartani, miként lehetne ösztönözni a betartását és ők mit tehetnek ezért. A 4. tipp kapcsán például meg lehet beszélni, hogy ha a boltban senki nem veszi meg a szépséghibás zöldséget, gyümölcsöt, akkor az végül kidobásra kerül, sőt legközelebb a kereskedő már át sem veszi a termelőtől, hiszen nem tudja eladni. Így viszont nem használjuk fel, elpazaroljuk, pedig ugyanolyan finom, mint a másik. Persze lehet, hogy egy görbe répát, egy kevésbé sima krumplit nehezebb megpucolni, de ha arra gondolunk, hogy a saját kertünkben biztosan felhasználnánk, akkor már talán megvenni is könnyebb.

Feladatlapok – Tárolási kisokos - háttéranyag és feladat (68. oldal/76. lap)

A megszáradt kenyérféle más, nálunk elterjedt módon is hasznosítható. Jó pirítós vagy bundás kenyér alapanyag, a szikkadt zsemleiből készülhet fasírt, zsemlemorzsa, túróval töltött zsömlé, míg a kifliből csodás mákos guba.

A zöldségek, gyümölcsök esetén érdemes hazai példákat hozni minél nagyobb arányban. Felhívhatjuk a figyelmet arra, hogy már az alma, paprika, eper, körte, szőlő, dinnye esetében is megjelenik a más országból szállított áru. Pedig a hazai, helyi termék vásárlása nem pusztán azért fontos, mert az kevesebbet utazott, ezáltal kevésbé terheli a környezetet, hanem azért is, mert kevésbé romlik meg útközben, kisebb eséllyel válik hulladékká idő előtt és talán otthon is hosszabb ideig tudjuk tárolni.

Feladatlapok – „Fridzsi-dili” (71. oldal/79. lap)

A 7/a és 7/b feladatlapokból nem feltétlen kell a gyerekek számának megfelelő mennyiség. Csoportokban dolgozva csoportonként csak egy-egy példány nyomtatása szükséges. A 7/c

feladatlapból akkor van szükség a gyerekek számának megfelelő mennyiségre, ha valóban házi feladatként ellenőrzik a hűtőszekrényt. Ezen a módon a családtagokra is tudunk hatni. Ha viszont csak a megbeszéléshez, a feladat ellenőrzéséhez van rá szükség, akkor elegendő, ha minden csoportnak jut egy-egy. Közös feldolgozás esetén nem is kell nyomtatni, jobb, ha csak kivetítjük. A 7/b feladatlapon az élelmiszerek általánosan szürke színűek, ezeket nehéz kiszínezni. Több megoldás is kínálkozik. Át lehet rajzolni az élelmeknek csak a körvonalait és utána ezt a változatot sokszorosítani. Ennél talán még kreatívabb, ha élelmiszerláncok akciók újságjaiból vághatnak ki a gyermekek tetszőleges élelmiszereket, amit elhelyezhetnek a hűtő vagy a kamra képén. Így még változatosabb és életszerű megoldásokhoz jutunk, lesz mit megbeszélni.

Játék – Társasjáték (82. oldal/89. lap)

Mivel a nyilak nehezen követhetően határozzák meg az útvonalat, érdemes volna egy vékony vonallal végig vezetni a játékosok útját.

Projektek – Élelmiszer-takarékossági napló (84. oldal/92. lap)

Az óvodások biztosan nem, az 1-2. osztályos gyerekek pedig nem biztos, hogy tudják értelmezni a "miből mennyit" fogalmakat. Könnyen leírják, lerajzolják ellenben, hogy pl. reggelire: 1 db kiflit, egy bögre kakaót fogyasztottak. Ezért ebben a feladatban javasolt csak annyit kérni, hogy rajzolják le/írják be mit reggeliztek, ebédeltek, vacsoráztak. Mi került a hűtőbe? (Volt-e maradék, amit eltettek? Vagy került-e maradék a hűtőbe?) Mit dobtak a kukába? (Vagy dobtak-e valamit a kukába?)

A kiadványban található érdemérmek helyett másféle trófea is adható, esetleg olyan, amit ki is színezhettek maguknak. A könyvben lévők túl sötétek, különösen a Zseninek járó.

Projektek – Add tovább! (89. oldal/97. lap)

Ahol nincs lehetőség prezentációs fal használatára, ott ugyanúgy megfelel erre a célra a tábla, a faliújság, a szőnyeg, ahová fel- illetve letehetik alkotásaikat a gyerekek.

A szórólapok esetében, ha van rá lehetőség - és a kreatív, hasznos megoldások miatt érdemes is -, akkor lehetséges minden csoportét lemásolni minden tanuló számára 4-4 példányban. Természetesen mérettől függően több szórólap is kerülhet egy papírra, sőt érdemes annak mindkét oldalára nyomtatni, erőforrás-takarékossági okokból.